

El fra Garí

Monistrol de Montserrat

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Muntanya de Montserrat

Coordenades:

Latitud: 41.6098
Longitud: 1.84271
UTM Est (X): 403572
UTM Nord (Y): 4607101

Classificació

Número de fitxa 08127 - 83
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Helena Garcia Navarro
Data de registre de la fitxa: dv., 11/04/2008 - 02:00

Descripció

Vers l'any 859, essent comte de Barcelona Guifré el Pilós, vivia a la muntanya de Montserrat un anacoreta anomenat Joan Garí, tenia fama de sant i es dedicava a l'oració. S'alimentava només de fruits del bosc i d'aigua clara. Vivia en una cova a sol ixent, en un paratge espadat, i situada molt per damunt del camí que mena a l'ermita de Sant Miquel.

Cada dia, en clarejar, fra Garí pujava als cims més alts de la muntanya per resar. De tornava, la campana de la llunyana ermita de Sant Iscle tocava sola per anunciar l'acció de l'anacoreta. Cada any fra Garí anava a Roma a visitar el Papa. Una hora abans d'arribar-hi, totes les campanes vogaven soles; així, el Papa sabia

que l'asceta de Montserrat s'hi acostava i sortia a rebre'l en processó fins a l'entrada de Roma. Al cap de set anys que feia vida santa, el dimoni es proposà arruïnar la vida d'aquest home. Un matí, fra Garí ascendí a Sant Jeroni, el cim més alt de Montserrat, amb el desig de trobar-se més a prop del cel. Aquell dia el dimoni el temptà i en un breu moment, en comptes de mirar cap amunt, al cel, fra Garí baixà la seva mirada cap a la terra. Des d'una alçària tan prominent, romangué embadalit un llarg instant i es descuidà de Déu. Quan descendí d'aquell cim, després d'haver resat menys del que era costum, la campana de Sant Iscle oferí un repicó trist. El dimoni se sentí cofoi, havia descobert que fra Garí tenia també debilitats.

A través de l'anomenat "Pou del Diable", de dins de les coves de Salnitre, sortí Lucifer vestit com un ermità vell i d'aspecte venerable. Escollí una cova al fons del pla de monestir, damunt del greny conegut per "Roca del Diable". Allí esperà el moment oportú per trobar-se amb fra Garí.

A la tarda del dia següent, el diable va veure venir fra Garí de Sant Jeroni. Fingint que resava, li va sortir al pas. Fra Garí es va sorprendre i li preguntà des de quan vivia a Montserrat. El fals ermità li explicà que feia trenta anys que feia penitència dins d'una cova encara més petita que la seva, només sortia un cop cada deu anys, per això no el coneixia. El diable li ensenyà la seva cova, on només faltava la creu. En adonar-se'n fra Garí, el diable li respongué que les imatges i creus costaven diners, i que no en tenia. El diable anà convençent fra Garí i es guanyà la seva confiança. A partir d'aquell dia, fra Garí prengué el fals anacoreta com el seu mestre. Totes les tardes l'anava a veure per tal d'explicar-li el seus dubtes i el que pensava. El diable feia tot el possible per temptar i crear dubtes en fra Garí. Amb tot, la fe de fra Garí era molt sòlida i els malignes esforços del fals mestre no bastaven per anihilar-la.

El diable ordí un altre parany. Decidí introduir un dimoniot en el cos d'una donzella, de nom Riquilda, filla del comte Guifré el Pilós. Riquilda es trobava aleshores al palau de Valldaura, a punt de vestir-se per anar a l'església. Tenia la finestra oberta i penetrà en la cambra un merlot que s'acostà a la jove i li piulà dolçament, cosa que li provocà estranyes sensacions. Com si estigués hipnotitzada, Riquilda es mirà al mirall i es veié més bella del que mai havia imaginat. La noia es guarní amb joies i collars que no s'havia posat mai, i es va treure la creu beneïda que portava des de que va néixer. En aquest mateix moment caigué a terra i vociferà terribles crits. La comtessa entrà a la cambra i hi trobà la seva filla pàl·lida i recargolada de dolor. Avisà un metge, el qual, després d'inspeccionar la jove, declarà que la medicina no hi podia fer res, car tenia un dimoni al cos. Amoïnada, la comtessa lliurà aleshores Riquilda a un sacerdot per tal que l'exorcitzés; però com més resava el sacerdot, més enfurismada es mostrava Riquilda i més tronava la seva veu:

- No me n'aniré d'aquí
fins que me'n tregui fra Garí,
penitent que viu amagat
a la muntanya de Montserrat.

En sentir aquelles paraules, el comte Guifré ordenà que fer una expedició a Montserrat a cercar fra Garí.

Observacions:

(Continuació descripció) Amb un llarg seguici, el comte es va presentar amb la seva filla Riquilda, davant de la cova de fra Garí. Aquest va interrompre les seves meditacions per escoltar la dissort que afligia el comte. Acte seguit, fra Garí resà en silenci i, al cap de poc temps, el diable abandonà el cos de la noia.

El comte i el seu seguici restaren meravellats. Guifré temia que la desaparició del dimoni no hagués estat definitiva i suplicà al penitent que la seva filla pogués quedar-se per assegurar la salvació del diable. En va protestà fra Garí i, finalment, acceptà d'allotjar Riquilda durant nou dies.

Fra Garí se sentia estrany, insegur d'ell mateix. No podia deixar sola la noia per temor del retorn del dimoni. En veure que la temptació envaïa els seus pensaments, anà a buscar consell al fals ermità; però el diable, en comptes d'apaivagar-lo, més enardia els seus pensaments. Vençut per la temptació, fra Garí forçà la noia i caigué en el pecat. Horroritzat, confessà la seva execrable acció al seu veí. El diable, dissimulant la seva alegria, li aconsellà que es desfés de la noia i, li lliurà un ganivet.

Morta la donzella, fra Garí se la va carregar al coll i l'enterrà en una petita esplanada. Quan hagué fet l'última paletada de terra, el fals ermità es mostrà com el que era, esclafint una sorollosa riallada que retronà en tota la muntanya. Fra Garí comprengué que havia estat la víctima d'un engany del maligne. Caigué a terra, sobre la tomba de Riquilda, plorant desesperadament, alhora que la campana de Sant Iscle tocava a morts.

Fra Garí marxà aquella mateixa nit a Roma per demanar el perdó al Papa. El Sant Pare, després d'escollar-lo, li digué:

- El teu pecat és tan gran, que no sé pas si té perdó. Com una bèstia has pecat, com una bèstia has de fer penitència. Torna a Montserrat, camina sempre de mans a terra. No et rentis mai més ni toquis aigua si no és per beure. No diguis mai paraula, perquè les bèsties tampoc no enraonen. Menja herbes i arrels de la muntanya. No et posis al damunt cap fil de roba, rep del tot els raigs del sol i la humitat de la serena. Fuig i esquiva el tracte de la gent. No miris mai al cel, perquè no n'ets digne.

Fra Garí sortí de Roma caminant de mans a terra. Trigà tres anys per arribar a Montserrat, on va viure sol durant set anys sense dir paraula, sense posar-se dret ni mirar el cel. El cos se li va ennegrir en cobrir-se-li de pèls llargs, talment com un ós.

Un dia, a Montserrat, sonà el corn de caça. Uns cavallers havien capturat un animal estrany i, veient que no era ferotge, l'arrossegaren fins a Barcelona per regalar-lo al comte. Romangué als estables tancat dins una gàbia. En aquells dies, la comtessa donà a llum un nen, el príncep Miró. El baptisme se celebrà amb una gran solemnitat i, un cop a palau, els cavallers es recordaren del monstre que havien capturat. Els criats van portar l'animal en presència del comte; aquell es mostrava mansoi, acceptava les carícies i besava els peus dels convidats.

Heus ací que la dida es passejava per allí portant el petit Miró, acabat de batejar. Tot d'una, l'infant fità l'animal i, davant la sorpresa de tothom, digué:

- Alça't, fra Garí, que Déu ja t'ha perdonat!

Aleshores s'aixecà fra Garí deixant parats tots els presents. El comte el féu pelar i el va vestir amb tota dignitat. Poc després li demanà què havia passat amb la seva filla. Fra Garí ho explicà tot i demanà un càstig per al seu horrible crim. El comte, magnànim, perdonà a qui Déu ja havia perdonat. Fra Garí acompanyà el comte i el seu seguici al lloc on havia enterrat Riquilda. El comte ordenà cavar la terra per tal de recollir les despulles de la seva filla i conduir-les a Barcelona. Davant la sorpresa de tothom la trobaren viva, miracle que fou atribuït a la intercessió de Mare de Déu. La joveneta els va dir que no pensava deixar Montserrat i el comte, en senyal de gratitud al Cel, aixecà en aquell mateix un convent de monges, del qual Riquilda fou la primera abadesa.

Història

La llegenda de fra Garí no és un producte autòcton, sinó una adaptació d'un text exòtic antic, que hom ha identificat amb l'anomenada "Vida de Jaume l'Asceta", un sant anacoreta cristià que visqué a la Palestina del s. VI i que és esmentat al Martirologi romà. En qualsevol cas, aquesta llegenda parteix de dues realitats: la història de Montserrat comença en temps del comte Guifré de Barcelona, i que a Montserrat hi va haver un ermità anomenat fra Garí (documentat a la zona de Sant Miquel, entre els anys 1055 i 1062).

Hi ha alguns topònims a la zona de Montserrat relacionats amb aquesta llegenda: "la drecera del Garí", "el llit del Garí", "les petjades del Garí", etc.

Bibliografia

Laplana, Josep de C. (2001). "Montserrat, mill anys d'art i història". Manresa: Fundació Caixa de Manresa i Angle Editorial.

Planes Ball, Josep Albert (2002). "Llegendes de Montserrat". Manresa: Farell editors.